

(Ф 03.02 – 101)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра авіаційної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

_____ А.Гудманян
«__» _____ 2018 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«Етнопсихологія»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 053 «Психологія»
Освітньо-професійна програма: «Психологія»

Курс – 1 Семестр – 2

Лекції - 17 Диференційований залік - 2 семестр
Практичні заняття - 17
Самостійна робота - 56
Усього (годин/кредитів ECTS) - 90/3,0
Домашнє завдання (1) -2 семестр

Індекс РМ-8-12-053/18-3.1.3

СМЯ НАУ РНП 12.01.11-01-2018

Робоча програма навчальної дисципліни «Етнопсихологія» розроблена на основі освітньої програми та робочого навчального плану №РМ-8-12-053/18 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 053 «Психологія», освітньо-професійною програмою «Психологія», та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробила:

доцент кафедри авіаційної
психології _____ Лич О.

Робоча програма обговорена та схвалена на засіданні випускової кафедри за спеціальністю 053 «Психологія» та освітньо-професійною програмою «Психологія»- кафедри авіаційної психології, протокол №__ від «__» _____ 2018р.

Завідувач кафедри _____ Помиткіна Л.

Робоча програма обговорена та схвалена на засіданні науково-методично-редакційної ради Навчально-наукового гуманітарного інституту, протокол №__ від «__» _____ 2018 р.

Голова НМРР _____ Кокарева А.

УЗГОДЖЕНО

Директор ННГМІ

_____ Ягодзінський С.
«__» _____ 2018 р.

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

ЗМІСТ

	стор.
Вступ	
1. Пояснювальна записка	
1.1 Заплановані результати.....	4
1.2. Програма навчальної дисципліни.....	5
2. Зміст навчальної дисципліни	
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	7
2.2. Лекційні заняття, їх тематика і обсяг.....	7
2.3. Практичні заняття, їх тематика і обсяг.....	8
2.4. Самостійна (індивідуальна) робота студента, її зміст та обсяг.....	8
2.4.1. Домашнє завдання.....	8
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	
3.1. Методи навчання.....	9
3.2. Рекомендована література (базова та допоміжна).....	9
3.3. Інформаційні ресурси в інтернеті.....	9
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	
4.1. Методи контролю та схема нарахування балів.....	10

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни розробляється на основі «Методичних вказівок до розроблення та оформлення робочої програми навчальної дисципліни», затверджених розпорядженням № 106/роз від 13.07.2017р. та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Заплановані результати

Місце дисципліни в системі професійної підготовки фахівця.

Дана навчальна дисципліна є міждисциплінарною в системі професійної підготовки психолога-магістра. Дисципліна вивчається на завершальному етапі підготовки студентів. Навчальна дисципліна є невід'ємною складовою сукупності знань та вмінь, що формують професійний профіль майбутнього спеціаліста-психолога та дозволить використовувати усвідомлений підхід при дослідженні міжетнічних, міжнаціональних груп, що є дуже актуальним для території нашої держави.

Метою викладання дисципліни є формування у студентів наукових уявлень про виникнення та динаміку розвитку етнопсихологічних знань в світовій та вітчизняній науці, де самий розвиток етнопсихологічних ідей розглядається в широкому науковому та культурному контексті; розширення уявлення про практичну важливість питань, що пов'язані з дослідженнями особистості, етнічної ідентичності, спілкування, міжетнічних стосунків, адаптації в іншому культурному середовищі.

Завдання навчальної дисципліни:

- аналіз творчих ідей та наукових надбань психологічних шкіл, що зробили суттєвий внесок в розвиток етнопсихологічної науки;
- знайомство з основними напрямками розвитку сучасної етнопсихології;
- вивчення соціально-психологічних особливостей міжетнічного сприймання, механізмів формування етнічних аттитюдів та стереотипів;
- дослідження особливостей формування етнічної ідентичності, актуалізації етнічної ідентичності на індивідуально-особистісному рівні;
- дослідження проблем особистісної регуляції в міжетнічній взаємодії;
- вивчення соціально-психологічних особливостей та наслідків етнічних міграцій та психологічних механізмів виникнення міжетнічної напруги в міжгруповій взаємодії..

Компетентності, які повинен набути студент в результаті вивчення навчальної дисципліни:

- здатність здійснювати аналіз основних статичних та динамічних характеристик етносу, виходячи з напрямків етнопсихології;
- здатність враховувати у дослідженнях психологічні аспекти національних та культурних традицій;
- здатність розпізнати основні психологічні механізми формування позитивної (та негативної) етнічної та культурної ідентичності, що впливають на особливості спілкування;
- здатність самостійно проводити порівняльний соціально-психологічних аспектів міграції етнічних груп та особливостей міжетнічної взаємодії, виникнення та запобігання міжетнічних конфліктів;

- здатність вирізняти проблематику структури етнічної картини світу, як системи, що визначає моделі поведінки, етнічні установки, схеми та сценарії;
- здатність здійснити аналіз особливостей кроскультурних досліджень.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Етнопсихологія» базується на знаннях таких дисциплін, як: «Методика та організація наукових досліджень», «Психологічна служба», «Психологія творчості».

1.2. Програма навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме:

Модуль №1 «Теоретичні засади та проблеми етносу й націй в етнопсихології», який є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Тема 1.1. Предмет, завдання та історія зарубіжної та вітчизняної етнопсихології

Предмет, завдання та методологічні принципи етнопсихології як наукової галузі. Теоретико-методологічні засади етнопсихології, основні наукові підходи та концепції. Структура етнічної картини світу. Етнічна культура як система матеріальних та ідеальних артефактів та сукупність моделей поведінки. Історія зарубіжної та вітчизняної етнопсихології. Цілісний підхід до вивчення етнічної культури. Комплексне вивчення культури та психології етносу. Етнопсихологічні підходи до вивчення особистості. Дослідження соціального характеру та національного характеру. Радянська культурно-історична школа.

Тема 1.2. Методи етнічних та міжетнічних досліджень, дослідження пізнавальних особливостей етносів на різних етапах розвитку етнопсихології

Методи етнічних та міжетнічних досліджень в етнопсихології. Застосування тестів „поза культурою”. Експериментальні дослідження в етнопсихології. Досвід використання класичних психологічних методик в етнопсихологічних дослідженнях. Дослідження пізнавальних особливостей етносів на різних етапах розвитку етнопсихології. Проблема дослідження інтелектуальних особливостей етнічних груп. Культурна зумовленість процесів сприймання, пам'яті, мотивації. Культура як система значень, її зв'язок з соціальною системою.

Тема 1.3. Соціологічний, екологічний, біологічний та культурологічний напрямки в етнопсихології

Соціологічний напрямок в етнопсихології, соціальні стосунки. Гендерні проблеми етносу. Прояви етнопсихологічних відмінностей соціуму (вербальні та невербальні комунікації, особливості поведінки, етикет, розмір особистісного простору). Етнічні особливості Я-концепції. Географічне середовище та господарсько-культурна диференціація народів світу. Екологічні аспекти життєзабезпечення етносу. Екологічні детермінанти релігійних уявлень. Історія культурологічного напрямку в етнопсихології. Основи культурологічного аналізу психологічних особливостей етносу. Концепція „картини світу”. Вплив

культурних традицій на формування етнопсихологічних особливостей. Біологічні, екологічні та культурологічні чинники.

Тема 1.4. Психологічні особливості націй

Психологічні особливості націй. Психологічні риси європейських народів. Народи Євразії, Кавказу, Азії. Психологічні риси народів Сходу. Психологічні особливості північних та південних народів. Психологічні риси народів Африканського та Американського континентів. Острівні культури.

Тема 1.5. Етнічні стереотипи сприймання

Етнічні стереотипи сприймання. Особливості етнічних стереотипів сприймання. Структура етнічних стереотипів сприймання. Механізми функціонування етнічних стереотипів сприймання. Етнічні константи. Формування етнічної картини світу на основі етнічних констант. Специфічні та неспецифічні захисні механізми етносу. Поняття свідомого та несвідомого в етнопсихології. Несвідома соціальна установка в етнопсихології.

Тема 1.6. Етнічні стереотипи поведінки

Особливості та механізми формування етнічних стереотипів поведінки. Вплив етнічної картини світу на поведінку членів етносу. Самоорганізація етносу та ціннісні домінанти. Психологічний зміст етнічних ритуалів та обрядів. Проблема збереження етнічних стереотипів поведінки в сучасному суспільстві. Психологічні особливості етнічних стереотипів поведінки народу України.

Тема 1.7. Соціально-психологічні аспекти міграції етнічних груп

Соціально-психологічні аспекти міграції етнічних груп. Зв'язок етнічної групи з її природним середовищем, формування стереотипів навколишнього природного середовища. Проблема розриву культурних зв'язків („культурний шок”). Психічне здоров'я членів етнічної групи та проблема міграції. Теорії психічного здоров'я мігрантів. Механізми соціально-психологічної адаптації мігрантів. Проблеми ізоляції етнічних груп. Міжетнічна взаємодія в умовах міграції, конфлікти. Міжетнічний культурний взаємовплив.

Тема 1.8. Проблема міжетнічних конфліктів. Еволюція міжетнічної взаємодії

Проблема міжетнічних конфліктів. Проблема запобігання появи міжетнічних конфліктів. Психологічний зміст проблеми „покаяння” в етнопсихології. Міжетнічні конфлікти, як інструмент політичної боротьби. Деструктивні процеси в етносі. Проблеми психологічного дослідження міжетнічних конфліктів. Психологічний зміст сценаріїв міжетнічних конфліктів.

Еволюція міжетнічної взаємодії. Геноцид, асиміляція, сегрегація, інтеграція. Специфіка функціонування та проявів національно-психологічних особливостей людей у процесі розвитку етнічної спільноти, діяльності та міжетнічної взаємодії. Особливості взаємодії етнічних груп та окремих представників. Сфери прояву міжетнічної взаємодії – у трудовій діяльності, у безпосередньому та неопосередкованому спілкуванні, у невиробничій діяльності (родина, побут, дозвілля, сусідське спілкування).

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни.

№ пор.	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)			
		Усього	Лекції	Практ. занят.	СРС
1	2	3	4	5	6
2 семестр					
Модуль №1 «Теоретичні засади та проблеми етносу й націй в етнопсихології»					
1.1	Предмет, завдання та історія зарубіжної та вітчизняної етнопсихології	10	2	2	6
1.2	Методи етнічних та міжетнічних досліджень, дослідження пізнавальних особливостей етносів на різних етапах розвитку етнопсихології	10	2	2	6
1.3	Соціологічний, екологічний, біологічний та культурологічний напрямки в етнопсихології	10	2	2	6
1.4	Психологічні особливості націй	10	2	2	6
1.5	Етнічні стереотипи сприймання	10	2	2	6
1.6	Етнічні стереотипи поведінки	9	2	2	5
1.7	Соціально-психологічні аспекти міграції етнічних груп	9	2	2	5
1.8	Проблема міжетнічних конфліктів. Еволюція міжетнічної взаємодії	11	3	2	6
1.9	Домашнє завдання	8	-	-	8
1.10	Модульна контрольна робота №1	3	-	1	2
Усього за модулем №1		90	17	17	56
Усього за 2 семестр		90	17	17	56
Усього за навчальною дисципліною		90	17	17	56

2.2. Лекційні заняття, їх тематика і обсяг

№ п/п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)	
		Лекції	СРС
1	2	3	4
2 семестр			
Модуль №1 «Теоретичні засади та проблеми етносу й націй в етнопсихології»			
1.1	Предмет, завдання та історія зарубіжної та вітчизняної етнопсихології	2	3
1.2	Методи етнічних та міжетнічних досліджень, дослідження пізнавальних особливостей етносів на різних етапах розвитку етнопсихології	2	3
1.3	Соціологічний, екологічний, біологічний та культурологічний напрямки в етнопсихології	2	3
1.4	Психологічні особливості націй	2	3
1.5	Етнічні стереотипи сприймання	2	3
1.6	Етнічні стереотипи поведінки	2	3
1.7	Соціально-психологічні аспекти міграції етнічних груп	2	3
1.8	Проблема міжетнічних конфліктів	2	2
1.9	Еволюція міжетнічної взаємодії	1	2
Усього за модулем №1		17	25
Усього за 2 семестр		17	25
Усього за навчальною дисципліною		17	25

2.3. Практичні заняття, їх тематика і обсяг

№ п/п	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год.)	
		Практ. заняття	СРС
1	2	3	4
2 семестр			
Модуль №1 «Теоретичні засади та проблеми етносу й націй в етнопсихології»			
1.1	Предмет, завдання та історія зарубіжної та вітчизняної етнопсихології	2	3
1.2	Методи етнічних та міжетнічних досліджень, дослідження пізнавальних особливостей етносів на різних етапах розвитку етнопсихології	2	3
1.3	Соціологічний, екологічний, біологічний та культурологічний напрями в етнопсихології	2	3
1.4	Психологічні особливості націй	2	3
1.5	Етнічні стереотипи сприймання	2	3
1.6	Етнічні стереотипи поведінки	2	2
1.7	Соціально-психологічні аспекти міграції етнічних груп	2	2
1.8	Проблема міжетнічних конфліктів	2	2
1.9	Модульна контрольна робота № 1	1	2
Усього за модулем №1		17	23
Усього за 2 семестр		17	23
Усього за навчальною дисципліною		17	23

2.4. Самостійна (індивідуальна) робота студента, її зміст та обсяг

№ пор.	Зміст самостійної роботи студента	Обсяг СРС (годин)
1	2	3
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	25
2.	Підготовка до практичних занять	21
3	Виконання домашнього завдання	8
4.	Підготовка до модульної контрольної роботи	2
Усього за 2 семестр		56
Усього за навчальною дисципліною		56

2.4.1. Домашнє завдання

Домашнє завдання виконується у 2 семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь студентів і є важливим етапом у засвоєнні навчального матеріалу.

Мета домашнього завдання полягає у розкритті проблематики за самостійно обраною темою з переліку тем модуля. Домашнє завдання включає 2 розділи: теоретичний, присвячений аналізу психологічних підходів до обраної проблематики у сучасній науці, та практичний, присвячений опису моделі етнопсихологічного дослідження.

Виконання, оформлення та захист домашнього завдання здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Час, потрібний для виконання домашнього завдання, – до 8 годин самостійної роботи.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів під час вивчення дисципліни застосовуються навчальні технології: робота в малих групах, семінар-дискусія, презентація.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Баронин А.С. Етнопсихологія: учебное пособие – К.: МАУП, 2000. – 116 с.

3.2.3. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія: навчальний посібник. – К.: МАУП, 2002. – 144 с. (Електронна мультимедійна бібліотека НАУ)

3.2.4. Савицька О.В., Співак Л.М. Етнопсихологія: навчальний посібник.- 2-е вид. – К.: Каравела, 2015. -264 с.

Допоміжна література

3.2.5. Боряк О. Етноси: від А до Я / Ккраїна: етнокультурна мозаїка: етно-культурологічні нариси. – К.: Либідь, 2006. – С. 145-202.

3.2.6. Головатий М.Ф. Психологія громадської думки і національна ідея// Політична психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: МАУП, 2006. – С.208-265.3.2.7. Горбунов В. Етнічний світ у малюнках дітей // Соціальна психологія. – 2004. - №6. – С.77-85.

3.2.8. Кафарський В.І. Етнологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 432 с.

3.2.9. Сухарев В.А. Психологія народів и націй. – Донецьк: Сталкер, 1997. – 396 с.

3.2.10. Тиводар М. Етнічна (національна) психологія// Етнопсихологія: навч. посібн. – Л.: Світ, 2004. – С.147-159

3.2.11. Чєпа М.-Л. Етнопсихологічний вимір цивілізованого поступу: монографія. – К.: Пед. думка, 2008. – 111 с.

3.3. Інформаційні ресурси в інтернеті

3.3.1. Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Етнопсихологія» Назарук О.М.. - Режим доступу: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/24925>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Методи контролю та схема нарахування балів.

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 4.1

2 семестр		
Модуль №1		Мак кількість Балів
Вид навчальної роботи	Мак кіль-ть балів	
Виконання та захист реферативних доповідей (2x 15б.)	30 (сумарна)	
Виконання завдань на знання теоретичного матеріалу (2x6б)	12 (сумарна)	
Поточний експрес-контроль	8	
Виконання домашнього завдання	8	
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше 35 балів</i>		
Виконання модульної контрольної роботи №1	30	
Усього за модулем №1	88	
Семестровий диференційований залік		12
Усього за 2 семестр		100

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Відповідність рейтингових оцінок за окремі види навчальної роботи
в балах оцінкам за національною шкалою

Рейтингова оцінка в балах					Оцінка за національною шкалою
Виконання та захист реферативних доповідей	Виконання завдань на знання теоретичного матеріалу	Поточний експрес- контроль	Виконання домашнього завдання	Виконання модульної контрольної роботи	
14-15	6	8	8	27-30	Відмінно
12-13	5	6-7	6-7	23-26	Добре
9-11	4	5	5	18-22	Задовільно
менше 9	Менше 4	менше 5	менше 5	менше 18	Незадовільно

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Сума поточної та контрольної модульної рейтингової оцінок становить підсумкову модульну рейтингову оцінку (табл.4.3), яка в балах та за національною шкалою заноситься до відомості модульного контролю.

Таблиця 4.3

Відповідність підсумкових модульних рейтингових оцінок
в балах оцінкам за національною шкалою

Модуль №1	Оцінка за національною шкалою
79-88	Відмінно
66-78	Добре
53-65	Задовільно
менше 53	Незадовільно

4.5. Підсумкова модульна рейтингова оцінка у балах становить підсумкову семестрову модульну рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінку за національною шкалою (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

Таблиця 4.5

Відповідність підсумкової семестрової модульної
рейтингової оцінки в балах оцінкам за
національною шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
79-88	Відмінно
66-78	Добре
53-65	Задовільно
менше 53	Незадовільно

Відповідність залікової рейтингової
оцінки в балах оцінці
за національною шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
12	Відмінно
10	Добре
8	Задовільно
-	-

4.6. Сума підсумкової семестрової модульної та залікової рейтингових оцінок у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS (табл. 4.6).

Таблиця 4.6

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах
оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

4.7. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента.

4.8. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка заноситься до залікової книжки та навчальної картки студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./E** тощо.

4.9. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				